

MELANKÓLIA

Egyik bimbó a másik után nyílt a fehér rózsátőn. Timár egész nap azt tette, hogy e rózsabimbók kifejlését és kinyílását leste. Mikor egy kinyílt, azt leszakította, és eltette tárcájába, ott szárította meg a keblén.

Szomorú időtöltés volt ez.

Noéminek minden gyöngédsége, amivel Mihályt elhalmozta, nem bírta őt búskomor kedélyéből kigyógyítani. Terhére volt a női édes hízélgés.

Pedig Noémi tudta volna őt megvigasztalni; csak egy szavába került volna az. Hanem ezt a szót a szemérem tiltotta kimondani. S Mihálynak nem jutott eszébe, hogy kérdezzen.

A kedélybetegségnek az a jelleme, hogy csak a múltat látja; és azt mindig látja.

Egyszer azt mondá Noémi Timárnak:

- Mihály, neked jó lenne innen elmenni.

- Hová?

- Ki a világba. Téged bánt itt minden. Eredj innen meggyógyulni. Én ma összekeresem

útiszereidet; a gyümölcsárusok holnap átvisznek.

Mihály nem felelt semmit, csak a fejével inté a jóváhagyást.

A kiállt nagy betegség idegeit túlizgatottakká tette, s a helyzet, amit szerzett magának, a csapás, ami érte, ez izgatott idegekre oly kínzólag hatott, hogy maga is átlátta, ha itt marad, vagy megőrül, vagy öngyilkos lesz.

Öngyilkosság? Nincs is annál könnyebb mód egy balhelyzetből kiszabadulni. A balsors, a szorongattatás, a kétségbeesés, a léleküzdelem, az emberek üldözése, az igaztalanság, a csalódások, a tört remények, a szívfájdalmak, a testi szenvedések, a lélek rémei, a veszteség emléke, a kedves halottak visszatérő arca – ez mind csak egy rossz *álom*; – egy nyomás a pisztoly ravaszán, s megvan a *förlébredés*. Aki itt marad, folytassa az álmot!

Az utolsó estén Mihály, Noémi és Teréza kiültek a kunyhó elé estebéd után; mind a hárman arra a kis padra, és Mihály arra gondolt, hogy ültek már azon egyszer *négyen* is!

A hold teljes gömbalakja ott bujkált az ezüstfelhők között.

Noémi Timár kezét ölébe vonva tartá két keze közt.

- Vajon mi lehet ez a hold? - kérdezé Noémi.

Mihály keze görcsösen szorult ökölre Noémi két kezében. Mondá magában: „Az én rossz csillagzatom! Bár soha ne láttam volna azt a vörös félholdat!”

Teréza felelt leánya kérdésére.

- Az egy kiégett, kihűlt földgömb, amin nincs se fa, se virág, se állat, se lég, se hang, se szín.

- Semmi sincs? - ismétlé Noémi. - Hát ez a nagy csillag maga van egészen? Senki sem lakja?

- Azt senki sem tudja! - felelt Teréza. - Leány koromban a növeldében sokszor néztük ezt távcsővel, csupa üregekből áll; azt mondják, azok tűzhányók voltak, most már azok is hidegek. Olyan nagy távcsövek nincsenek, hogy élő alakot lehessen rajta észrevenni; de a tudományos emberek már annyit bizonyosan tudnak felőle, hogy sem víz, sem levegő nincsen rajta: anélkül pedig testtel bíró állat nem élhet, és így ember sem lakhatik ott.

- Hátha mégis lakik valami? - monda Noémi.

- Ugyan mit gondolsz?

- Elmondom, hogy mit gondolok. Sokszor, régebben, mikor egyedül voltam, úgy elfogott valami nehéz gondolat; kivált mikor a parton ültem, s a vízbe néztem. Úgy hívogatott: milyen jó lehet odalenn! Milyen csendesen lehetne nyugodni ottan. No ne félj, Mihály! régen volt; még „azelőtt”. Hanem aztán azt a kérdést tettem magamhoz: „Jól van; a tested odalenn fog feküdni a Duna fenekén; de hát a lelked hová lesz? annak valahová menni kell.” S akkor aztán arra a gondolatra jöttem, hogy az a lélek, ami így erőszakosan hagyja el önkényt földi testét, nem mehet máshová, mint a holdba. Most aztán még jobban hiszem azt. Ha ott nincs se fa, se virág, se lég, se víz, se hang, se szín: akkor az a hely azoknak a számára van rendelve, akiknek nem tetszett az, hogy testük van; ott azután találnak egy világot, ahol nincs semmi, ahol nem bántja őket semmi, de nincs is örömük semmi!

Teréza és Mihály egyszerre keltek fel háborodottan Noémi mellől, ki nem értette, miért

indultak fel ezek az ő szavára így. Ő nem tudta, hogy saját atyja is öngyilkos volt, s az, akinek kezét fogja, közel van ahhoz, hogy azzá legyen.

Mihály azt mondta, hogy hűvös az éj, menjenek be a házba.

Most még eggyel több rémgondolatja volt a hold felől.

Egyet Timéától örökölt, a másikat Noémitől.

Rettenetes bűnhődés, hogy az ember mindig ott lásson az égen egy fénylő jelt, mely örökkön-örökké első bűnét, elhibázott életének első végzetteljes botlását juttassa eszébe!

Másnap elment Mihály a szigetről.

Úgy haladt el a félbenhagyott diófa ház mellett, hogy egy tekintetet sem vetett rá.

- Aztán tavasszal eljőjj ismét - súgá fülébe gyöngéden Noémi.

Szegény teremtés, olyan természetesnek találta már, hogy az esztendő egyik felében Mihály ne legyen az övé!

(„De hát kié olyankor”, erre a kérdésre nem jött soha.)

Mire Komáromba visszakerült Mihály, a hosszú út még jobban megviselte.